

Олег Поплавський,
доцент кафедри філософії,
соціології та історії
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету
кандидат історичних наук, доцент

Олег Левін,
доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат історичних наук, доцент

УРОКИ «ДРУГОЇ КАРАБАСЬКОЇ ВІЙНИ» КРИЗЬ ПРИЗМУ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА ДОНБАСІ

Аналіз останніх військових конфліктів і локальних війн в Грузії, Україні, Сирії, Лівії та інших регіонах планети наочно демонструє що практично в кожному з них має місце новий формат ведення бойових дій, руйнуються класичні уявлення про форми та методи збройної боротьби на полі бою, вносяться суттєві корективи в стратегію і тактику досягнення переможних для кожної сторони результатів. Одним з них став так званий «карабаський конфлікт» між Вірменією та Азербайджаном за контроль над територією Нагірного Карабаху, який триває через територіальну суперечку про його статус вже понад 30 років. Події вересня–листопада 2020 р., які в науковому середовищі отримали назву «другої карабаської війни», для багатьох військових експертів фактично стали новою сторінкою розвитку сучасних поглядів на роль і місце системи управління бойовими діями, організації та прийняття рішень у війську, стан модернізації озброєння та військової техніки, інформаційне забезпечення проведення бойових операцій та ін.

Актуальність даної теми для нас є безумовною, оскільки саме сьогодні наша країна опинилася в епіцентрі кровопролитного російсько-українського конфлікту, в ході якого вже тривалий час Україна залишається об'єктом агресії з боку Російської Федерації. Отже, саме зараз питання аналізу новітнього формату ведення бойових дій в ході локальних війн і збройних конфліктів, в тому числі й карабаського, стає дуже актуальним і потребує негайної серйозної уваги фахівців і аналітиків. Україна веде боротьбу на Донбасі проти проросійських «проксі», які за стилем ведення бойових дій та станом озброєння сильно нагадують армію карабаських вірмен, тим більше, що за спиною і тих і тих стоїть Російська федерація. Вивчення прикладу Азербайджану в цьому конфлікті для нас є дуже актуальним, ще й тому, що саме Азербайджан намагається звільнити окуповані Вірменією власні території, а також тому, що, на нашу думку, саме азербайджанська армія в ході цієї війни продемонструвала високу ефективність як на полі бою, так і в інших компонентах військової могутності.

Дана проблема завжди була в центрі уваги закордонних і вітчизняних політологів, істориків, спеціалістів з міжнародного права [1, 2]. Але аналіз бойових дій між ворогуючими сторонами, використання новітніх систем озброєння, тактичних прийомів, які застосовувалися в ході боїв обома сторонами особливо на фоні втягування в конфлікт тією чи іншою мірою світових і регіональних гравців зі своїми інтересами продовжують бути в центрі уваги лише журналістів або блогерів різного рівня.

Військова операція азербайджанської армії в Нагірному Карабаху, яка тривала 44 дні, закінчилася успіхом для наступаючої сторони. До 9 листопада азербайджанські війська змогли взяти під контроль стратегічно важливе місто Шуша і підійти до столиці незвіданої Нагірно-Карабаської республіки Степанакерту (в азербайджанському варіанті – Ханкенді). Ключова для забезпечення НКР Лачинська дорога також була перерізана азербайджанцями, після чого нормальне постачання вірменських сил стало практично неможливим.

9 листопада 2020 р. Азербайджан, Вірменія та Росія підписали угоду, яка передбачала припинення бойових дій у Нагорному Карабасі. Півторамісячна війна скінчилася безумовною перемогою Азербайджану. Саме так заявив президент Азербайджану І. Алієв на зустрічі з пораненими військовими у шпиталі м. Баку 11 листопада 2020 р. назвав цю війну «вітчизняною» [3]. У військовому плані збройні формування Вірменії та їх «проксі» з так

званої «республіки Арцах» потерпіли вражаючу поразку. Азербайджанська армія звільнила більше двохсот населених пунктів. Основні комунікації між Нагорним Карабахом і Вірменією були заблоковані. Повністю взяти під контроль окремі стратегічні висоти і декілька населених пунктів на півночі регіону. Гарантовано, хоч і під наглядом російських «миротворців», користування Азербайджану стратегічним Мегрінським коридором, який сполучає країну із Нахічеванським анклавом, відірваним від країни. Згідно з угодою Азербайджан зберіг територіальні переваги, отримані в ході шести тижнів важких боїв з противником. Під контроль Баку відійшли південні території Нагорного Карабаху, включаючи друге місце анклаву Шушу. Вірменії залишилися лише кілька гірських районів. За невелику частину Нагірного Карабаху, що залишився вірменським, Єревану довелося піти на серйозні поступки – Азербайджану довелося передати контроль над Кельбаджарським, Лачинським та Агдамським районами, які раніше були окуповані, контроль над дорогами Варденіс–Мардакерт і Лачин–Шуша. Великий репутаційний удар був нанесений по іміджу Російської федерації, яка фактично кинула напризволяще свого регіонального союзника, партнера по ОДКБ – Вірменію.

Аналіз «другої карабаської війни» у вересні–листопаді 2020 р. дозволяє зробити наступні висновки, які, на нашу думку, можуть бути використані з метою запобігання і нейтралізації загроз національним інтересам України.

1. Успіх Азербайджану забезпечив чіткий курс керівництва держави на повернення захоплених територій та слушно обраний момент для початку дій. Азербайджан більше 20 років готував своє суспільство до однієї єдиної війни. Довгі роки підготовки, до 20 млрд. доларів на сучасне озброєння, союз з регіональним лідером Туреччиною і півтора місяця власне загальновійськової операції з тисячами убитих і поранених. Саме такою була ціна війни за Карабах для Азербайджану

2. Запеклі бої у Нагірному Карабаху з 27 вересня по 10 листопада 2020 року стали одним з наймасштабніших військових зіткнень на пострадянському просторі за кількістю понесених сторонами втрат (близько 10 тис. вбитих, включаючи цивільних осіб, за 44 дні боїв) [4].

3. Незважаючи на запеклість боїв, азербайджанська армія уникала залучення великих мас піхоти ході бойових операцій. Як правило, бойові дії були пов'язані з невеликими територіальними просуваннями з боку азербайджанської армії і масованим застосуванням нових засобів ведення збройної боротьби – перш за все БПЛА, реактивної і ствольної артилерії нових зразків, засобів РЕБ. У Карабасі ми спостерігали війну нового типу, в якій велику роль відігравали роботизована, дистанційно керована техніка і високоточна зброя.

5. Одним з головних чинників перемоги Азербайджану у військовому конфлікті з Вірменією на території Нагірного Карабаху було не тільки технічне оснащення армії, а й нова система організації та прийняття рішень у війську, абсолютна інша система розвідки і мережевої центричної війни та система горизонтальних прийнять рішень.

6. «Друга карабаська війна» продемонструвала нові підходи до застосування гнучких засобів швидкого реагування – сил спеціального призначення, гірських підрозділів, розвідувальних рот загальновійськових бригад, штурмових груп, які завдяки більшій свободі дій надавали нові оперативні можливості в ході бойових операцій.

7. Інформаційне домінування Азербайджану, комплексне використання потужного арсеналу сил та засобів масової інформації – телебачення, радіо, друкованої пропаганди, комп'ютерної мережі, дипломатичних каналів, військових структур психологічних операцій та інформаційної війни – по суті позбавило Вірменію можливості ефективно протистояти інформаційно-психологічному тиску з боку Баку, чинити ефективний інформаційно-психологічний вплив на населення та особовий склад Збройних Сил Азербайджану. Вірменія програла в перший тиждень боротьбу за світовий інформаційний простір, світ орієнтувався на інформацію, яку надавалась азербайджанськими ЗМІ. Азербайджан панував в інформаційному просторі та демонстрував системність та ієрархічність в інформаційній роботі.

1. Здравомыслов А.Г. Межнациональные конфликты в постсоветском пространстве/ А.Г. Здравомыслов. – М.: Аспект Пресс, 1999. – 378 с.; Золян С. Нагорный Карабах: проблема и конфликт / С. Золян – М.: Лингва, – 2001. – 198 с.; Корнелл С. Конфликт в Нагорном Карабахе: динамика и перспективы решения / С. Корнелл. – Режим доступа: http://www.sakharov-center.ru/azrus/az_016.htm; Марибашир Е. Стратегия привлечения международных организаций к справедливому разрешению армяно-азербайджанского, нагорно-карабахского конфликта / Е. Марибашир // Гілея. – №10. – 2017. – С. 425–429.; Рустамова П. Нагірний Карабах – спроби встановлення справедливості / П. Рустамова //

Зовнішні справи. – №5. – 2016. – С. 15–17.; Рустамова П. Нагірний Карабах: Ходжалинський геноцид: вірмено-азербайджанський конфлікт щодо території Нагірного Карабаху / П. Рустамова // Зовнішні справи. – №4. – 2017. – С. 12–15.

2. Алексійченко О.В. Політика Російської Федерації щодо «заморожених» конфліктів на пост-радянському просторі / О. В. Алексійченко // Політологічний вісник. – 2013. – Вип. 71. – С. 503 – 514. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pv_2013_71_47; Зельманович І. І. Політичні механізми врегулювання заморожених конфліктів сучасності / І.І. Зельманович. – Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02. – Івано-Франківськ, Львів. – 2019. – 187 с.; Корж Г. Історія ненависті. Чи був Карабаський конфлікт невідворотним? / Г. Корж // Всесвіт. – №3 – 4. – 2017. – С. 182 – 187., Райхель Ю. Карабах. Кремль зацікавлений у підвищенні температури заморожених конфліктів уздовж периметра своїх кордонів / Ю. Райхель // День. – 2016. – 5 квітня. – С. 11., Рябека А. Передумови виникнення нагірно-карабаського конфлікту / А. Рябека // Актуальні проблеми міжнародних відносин: збірник наукових праць. – Київ, – Вип. 95. – Ч. 1. – 2011. – С. 72–74., Чирва Ю. І. Нагірно-Карабаський конфлікт: геополітичний вимір / Ю. І. Чирва // Збірник наукових праць [Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди]. Серія : "Історія та географія". - 2011. - Вип. 40. - С. 90-94. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ist_2011_40_22.

3. Президент Азербайджана заявив о завершенні війни в Нагорном Карабахі – 11.11.2020. – Режим доступу: https://zik.ua/news/world/prezydent_azerbaidzhanu_zaiavyv_pro_zavershennia_viiny_v_nahirnomu_karabasi_986777

4. Азербайджан вперше оприлюднив втрати у війні в Карабасі – тисячі людей – 3.12.2020. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-55174141>.

Maryna Saienko,
Associate Professor of the Theory
and History of State and Law Department
of the Dnipropetrovsk State
University of Internal Affairs,
PhD, Associate Professor

LEGAL PROTECTION OF HUMAN RIGHT TO PRIVACY OF PERSONIFIED INFORMATION

From the point of view of the socio-philosophical doctrine, the concept of "information" is inextricably linked with the category of reflection. According to the definition proposed by the domestic researcher: "information is the highest, most complex result in the orderly reflection in the form of messages, knowledge, information about nature, society, in general, about the objective reality, which covers all areas of human activity, they are used in management, manufacturing, cognition, creativity, upbringing, education, etc. "- says Professor N.G. Dzhincharadze (1999). Information is considered as a dialectical unity of the renewal of diversity and as its limitation. The main function of information is to give an idea (inform) about the object, reflecting its properties.

Personal information is a kind of information that reflects both the individual's personality and his / her universal biological and social properties. Personal information reflects the human diversity, the individuality of each person as a carrier of unique elements of physical, physiological, mental, economic, cultural or social identity. Thus, the defining feature of personal information is its individualized nature, the ability to identify a particular person using certain criteria.

During such identification there is a process of personification of these or those statements, i.e. their binding to the separate person. Information that identifies (identifies), allows you to directly or through other factors to identify a person, is personal information. At the same time, information (both documented and oral) is a form of reflection of biological and social identity, as well as the each person's individuality.

In turn, the term "personal data" (Latin "personalitas" – "personality") should be used to denote information about a person who has already undergone a certain processing by a human, recorded on a certain medium, organized and suitable for automated processing.

Personified information - from Latin. "persona" – "person" and "ficatio", from facio - do) - information from which it can be unambiguously established that it relates to a particular person or includes it in the circle of persons to whom this information relates, as well as information about the person (Stefanchuk, 2005).

Improper collection, use and dissemination of personal information damage the perception of the individual. These are not only biographical data, such as last name, first name, patronymic,